

2423

Հայաստանի Գրական
Կենտրոն, Երևան

Վ. Ի. ԼԵՆԻՆ

ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐԸ
ՌՈՒՄԱԿԱՆ
ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ
(1905 թ.)

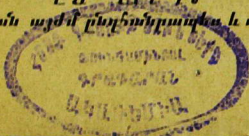

A 8243

ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅԱՆ ԴԵՐԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ
ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ

(1905 թ.)

Ինչպիսի ունայ հասարակական ուժերից և կախած «հեղափոխութեան թափը», այս մասին արդյոք մտածե՞լ եք, պարոններ: Մի կողմ թողնենք արտաքին քաղաքականութեան, միջազգային կամբինացիաների ուժերը, վորոնք մեզ համար այժմ շատ ոգտավետ են դասավորվել, բայց վորոնք մենք բոլորս բացառում ենք քննարկութեան սահմաններից, և արդարացի յենք բացառում, վորչափ վոր հարցը Ռուսաստանի ներքին ուժերին և վերաբերում: Նայեցեք այս ներքին հասարակական ուժերին: Հեղափոխութեան դեմ կանգնած և ինքնակալությունը, արքունիքը, վոստիկանությունը, չինովնիկությունը, զորքը, մի բուն բարձր ազնվականությունը: Վորքան ավելի խորն և վրդովմունքը ժողովրդի մեջ, այնքան ավելի անհուսալի յե դառնում զորքը, այնքան ավելի յե տատանումը չինովնիկութեան մեջ: Հետո, բուրժուազիան այժմ ընդհանրապես և ամբողջութեամբ

հեղափոխութեան կողմն ե, յեռանդագին ճառում
ե ազատութեան մասին, ավելի և ավելի հաճախ
ե խոսք գցում ժողովրդի անունից նույնպէս
հեղափոխութեան անունից *)։ Բայց մենք բոլորս,
մարքսիստներս թեորիայից գիտենք և ամեն ոք,
ամեն ժամ մեր լիբերալների, գեմեցների ու ու-
վորոժդենիեյականների որինակով դիտում ենք, վոր
բուրժուազիան հեղափոխութեան կողմն ե՝ անհե-
տևողականորեն, շահախնդրութեամբ, վախկոտու-
թեամբ։ Բուրժուազիան, իր մասսայով, անխուսա-
փելիորեն կդառնա հակահեղափոխութեան կողմը,
ինքնակալութեան կողմն ընդդեմ հեղափոխութեան,
ընդդեմ ժողովրդի, հենց վոր բավարարվեն նրա
նեղ, շահադիտական շահերը, հենց վոր նա «յե-
րես դարձնի» հետևողական դեմոկրատիզմից (ի ս կ
ն ա ա յ ժ մ «յ եր ե ս ե դ ա ը ճ ն ու մ» ն ր ա ն ի ց)։
Մնում ե «ժողովուրդը», այսինքն՝ պրոլետարիատն
ու գյուղացիութիւնը. միմիայն պրոլետարիատն
ե ընդունակ հուսալիորեն մինչև վերջ գնալու,
վորովհետև նա դեմոկրատական հեղաշրջումից շատ
ավելի հեռուն ե գնում։ Հենց սրա համար ել պրո-
լետարիատը հանրապետութեան համար կռւում ե

*) Այս տեսակետից հետաքրքրական ի պ. Ստրու-
վելի բաց նամակը ժողեսին, վոր վերջինս տպել և
«Յուժանիտե»՝ թերթում և Պ. Ստրուվին՝ «Ոսովորոժ-
դենիյե»-յի № 72-ում։

առաջին շարքերում, արհամարհանքով հետ մղե-
լով այն հիմար ու նրան անարժան խորհուրդ-
ները՝ հաշվի առնելու այն, թե արդյոք բուրժուա-
զիան յերևս չի՞ դարձնի Գյուղացիությունն իր
մեջ պարունակում և կիսապրոլետարական տար-
րերի մի մասսա մանր բուրժուական մասսաների
կողքին: Այդ հանգամանքը նրան ել անկայուն և
դարձնում, պրոլետարիատին հարկադրելով հա-
մախմբվելու խիստ դասակարգային՝ մի կուսակ-
ցության մեջ: Սակայն գյուղացիության անկա-
յունությունն արմատապես տարբերվում և բուր-
ժուազիայի անկայունությունից, փորովհետև գյու-
ղացիությունը ներկա մոմենտում շահ զրգոված
և փոչ այնքան պաշտպանելու մասնավոր սեփա-
կանությունն անպայմանորեն, փորքան խլելու
կարվածատիրական հողը, սեփականության այդ
գլխավոր սեփականներից մեկը: Այս բանից սո-
ցիալիստական շղթանալով, շղթարելով մանր
բուրժուական լինելուց, գյուղացիությունն ըն-
դունակ և դեմոկրատական հեղափոխության լիա-
կատար և ամենից արմատական կողմնակիցը լինե-
լու: Գյուղացիությունն անխուսափելիորեն կզառ-
նա այնպիսին, յեթև միայն չափազանց վաղ
չխզվի նրան բուսավորող՝ հեղափոխական անցքե-
րի ընթացքը բուրժուազիայի դավաճանության և
պրոլետարիատի պարտության շնորհիվ: Գյուղա-

ցիութիւնը, նշված պայմանի դեպքում, անխուսափելիորեն կդառնա հեղափոխութեան և հանրապետութեան թիկունքը, վորովհետև միայն լիովին հաղթանակած հեղափոխութիւնը կկարողանա գյուղացիութեանը հողային բարենորոգումների բնագավառում տալ ամեն ինչ, այն ամենը, ինչ գյուղացիութիւնն ուզում է, ինչի մասին յերազում, ինչ իրօք անհրաժեշտ է նրան (վոչ թէ կապիտալիզմը վոչնչացնելու համար, ինչպես յերևակայում են «սոցիալիստ-հեղափոխականները», այլ՝ կիսաճորտատիրութեան տիղմից, ծեծկրվածութեան ու ստրկութեան խավարից յելնելու համար, իր կյանքի պայմաններն այնքան բարելավելու համար, վորքան այդ հնարավոր է սպարանքային տնտեսութեան պայմաններում:

Այդ քիչ է, գյուղացիութիւնը վոչ միայն ագրարային արմատական բարեփոփոխումն է կապում հեղափոխութեան հետ, այլև գյուղացիութեան բոլոր ընդհանուր և մշտական շահերը: Նույնիսկ պրոլետարիատի դեմ կռվելիս գյուղացիութիւնը դեմոկրատիայի կարիքն ունի, վորովհետև միայն դեմոկրատական կարգն է ընդունակ ճշտորեն արտահայտելու նրա շահերը և նրան՝ իբրև մասսայի՝ գերազանցութիւն տալու: Ինչքան ավելի լուսավորված լինի գյուղացիութիւնը (իսկ Յապոնիայի հետ վարած պատերազմից հետո նա

այնպիսի արագութեամբ և լուսավորվում, վոր յերևակայել չեն կարող շատերը, վորոնք սովորել են լուսավորութեանը միայն դպրոցական չափով չափելու), այնքան ավելի նեւտոզականորեն և վնասականորեն պաշտպան կկանգնի դեմոկրատական հեղաշրջմանը, վորովհետե նրա համար ժողովրդի գերիշխանութեանը սարսափելի չէ, ինչպես բուրժուազիայի համար և այդ, այլ ոգտակար և։ Դեմոկրատական հանրապետութեանը նրա իդեալը կդառնա, հենց վոր նա սկսի ազատագրվել միամիտ միապետականութեանից, վորովհետե միջնորդի գերը խաղացող բուրժուազիայի (վերին պայատով հանդերձ և այլն) գիտակցական միապետականութեանը գյուղացիութեան համար նշանակում և նույն իրավագրկութեանը, նույն ձեծկվածութեանն ու խափարը, մի փոքր միայն ներկած յեվրոպական սահմանադրական լաքով։

Ահա թե ինչն է բուրժուազիան, իբրև դասակարգ, բնականաբար և անխուսափելիորեն լիբերալ-միապետական կուսակցութեան թե՛ մի տակ մանկ և ձգտում, իսկ գյուղացիութեանը, իբրև մասսա, — հեղափոխական և հանրապետական կուսակցութեան գեկավարութեան տակ։ Ահա թե ինչն է բուրժուազիան անընդունակ և դեմոկրատական հեղափոխութեանը մինչև վերջ տանելու, իսկ գյուղացիութեանն ընդունակ և հեղափոխու-

Թյունը մինչև վերջ հասցնելու, և մենք այս
բանում բոլոր ուժերով պետք է ոգնենք նրան:

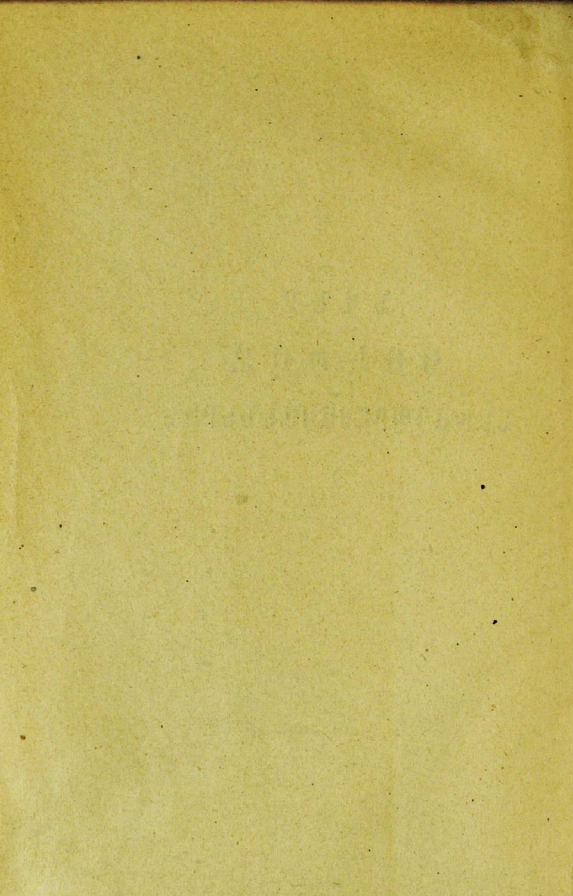
Ինձ կառարկեն, յեթե կարիք չկա այս ապա-
ցուցելու, այս անբեհն է, այս բոլորը սոցիալ-
դեմոկրատները հիանալի հասկանում են: Վնչ,
այս չեն հասկանում նրանք, ովքեր ընդունակ են
խոսելու այն մասին, թե հեղափոխության «թափը
կթուլանա», յեթե նրանից բուրժուազիան յերես
դարձնի: Այդպիսի մարդիկ կրկնում են մեր ազ-
բարային ծրագրից սերտած խոսքերը, սակայն
չեն հասկանում նրանց հշանակությունը, վորով-
հետև այլապես նրանք չեյին վախենա պրոլետա-
րիատի և գյուղացիության հեղափոխական-դե-
մոկրատական դիկտատուրայի հասկացողությու-
նից, վորը բղխում էր մարքսիստական ամբողջ
աշխարհայացքից ու մեր ծրագրից, այլապես
նրանք ուսական մեծ հեղափոխության թափը
չեյին սահմանափակի բուրժուազիայի թափով:
Այդպիսի մարդիկ իրենց վերացական մարքսիս-
տական հեղափոխական Ֆրագնները ջախջախում
են իրենց կոնկրետ հակամարքսիստական և հա-
կահեղափոխական բանաձևերով:

Ով իրոք հասկանում է գյուղացիության դերը
ուսական հաղթական հեղափոխության մեջ, նա
անընդունակ պիտի լիներ ասելու, թե հեղափո-
խության թափը կթուլանա, յերբ բուրժուազիան

յերես դարձնի: Վարժանեաւ իսկապէս միայն այն
ժամանակ կակալի ուստական հեղափոխութեան
իսկական թափը, միայն այն ժամանակ այդ կլինի
բուրժուա-դեմոկրատական հեղաշրջման դարա-
շրջանում հնարավոր իսկապէս ամենամեծ հե-
ղափոխութեան թափը, յերբ բուրժուազիան յերես
կդարձնի, և իբրև ակտիվ հեղափոխական հանդես
կդա դուրացիական մասսան պրոլետարիատի հետ
կողք-կողքի Հետևողականորեն մինչև վերջը հաս-
ցրած լինելու համար մեր դեմոկրատական հե-
ղափոխութեանը պետք և հենովի այնպիսի ուժերի
վրա, վորոնք ընդունակ են անդամալուծելու բուր-
ժուազիայի անխուսափելի անհետողականութեան
նր (այսինքն՝ ընդունակ են հենց նրան «հարկա-
դրելու», վոր յերես դարձնի, մի բան, վորից,
իրենց թերամատութեան պատճառով, վախենում
են «Искра»-յի կովկասյան կողմնակիցները:

Պրոլետարիատը մինչ վերջը պետք
և կենսագործի դեմոկրատական հեղա-
շրջումը, իրեն միացնելով դուրացի-
անութեան մասսան, վորպէսզի ուժով
ճնշի ինքնակալութեան դիմադրութեան
նր և անդամալուծի բուրժուազիայի
անկաշունութեանը: Պրոլետարիատը
պետք և սոցիալիստական հեղաշրջում
կատարի, իրեն միացնելով ընտանիք-

Թյան կիսապրոլետարական տարրերը, վորպեսզի ուժով կոտորվի բուրժուազիայի դիմադրուլթյունը և անդամալուծի գյուղացիուլթյան և մանր-բուրժուազիայի անկայունուլթյունը:

Սրանք են պրոլետարիատի խնդիրները, վոր այնպես նեղ են պատկերացնում նոր իսկրայականները հեղափոխուլթյան թափի մասին իրենց բոլոր դատողուլթյուններում ու բանաձևերում:

„Две тактики Социал-Демократии в демократической революции“, բրոյուրից:

(Տես Ն. Ленин, соб. соч. 369—371).

A I
8243

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

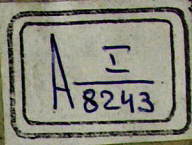

FL0045059

9110 20 ч.

[034]

В. И. ДЕНИН

Роль крестьянства
в русской революции
(1905 г.)

Сельхозгиз 1934 Эривань